

زنځيره يهك گوتار له باره ناسنامه (2-7) ... ج ديس بتلر

ج ديس بتلر
ناسنامه و خود
عه بدولموته ييب عه بدو

ژنه فله سوفی ئه مریکی (ج ديس بتلر-Judith Butler) له 24 شوباتی 1956 له کلیفلاندي ههرمی ئه های له دایکبووه، دکتارای له زانکای (ییل) له واته یه کگرتووه کانی ئه مریکا به دهسته ناوه، ناو نیشانی ته که ی (بابه ته کانی ئاره زوو: رامانی هیگلایانه له فله نسای سده ی بیستم) له سالی (1987) وهك كتاپ چاپکراوه. بتلر سهر به قوتابخانه ی دواي بونیادگریه و له نهوه ی سیمه ده ژمردر، وهك یهك له گرنترین فله سوفه ره خنه گره کانی ئه و (30) سی سالی دواي ناوبانگی ده رکردووه، له باره ی چه مکه کانی خود و ره گز و زمان و دهروون و سکه گه رایي نو. کار دهکات، کسه فیمنستییه کان به ئاسی فله سه فیه وه ده به ست ته وه، میتدی ج راوجری وهك شیکاری دهروونی و میتا فله سه فه و میتا نو گه ری له کاره کانیدا ئیش پده کات. سالی (2012) خهاتی (تیدر ئه د رن) 1903-1969 ی له بواری فله سه فه ی با به به های (50000) په نجا هه زار ی ر وهرگرتووه، ئه و خهاته ههر له سالی (1977) هوه له شاری (فانکفوت) ی ئه مانی سا سا جارک ده در ته ئه و که سانه ی له بواره کانی فله سه فه و موزیکا و شان و فیلم، به خشی جیاواز و دیاریان هیه، ئستا مام ستای رهوانبژی و ئه ده بی به راوردکاریه له زانکای کالیفرنیا واته یه کگرتووه کانی ئه مریکا. فله سوفی ئه مریکی ج ديس بتلر له وکتابانه ی له باره ی خود و ناسنامه، زمان و کمه گا. نویویه تی، ده ت:

دهش ز رشت له زمانی رانه مان ف ر بین، چونکه ئه وه پکهاته کانی زمانی رانه یه، رگا کانی بیرکړدنه وه مان دیاری دهکات. له باره ی پرسپاره کانی خود چیه؟ جندهر چیه؟ چن به شوه یه کی ره خنه گرانه لایان نریک بینه وه، میکانیزمه سیاسیه کان چین؟ ده هه موو ئه و پرسپاره ئال زانه ته نها له رگای گه انه وه ب پرسی زمان ده توانین لایان نریک بینه وه! زمان ههر به ره مه نه ری ده لالت و به ره مه نه ری

مانا نییه، به کو هه موو ئهوانه ی به زماندا ده وا وه "ئامرازی ره تاندن" رگا له خود ده گر قسه ی خ ی بکات، به مج ره دنیا به ره و ئاژاوه یه کی زمانهوانی و ده قه گه رای ی ده ب ته وه، خودی ئ مهش به ره و هه وه شان وه، ئه وه هه وه شان وه یهش ده که و ته نهوان ئ مه و ئهوان، نهوان ده و ته و ک مه گا.

به ئه وه ی مه عریفه له باره ی ک مه گا وه به ده ست به نهین، پ و یسته له لایه ک پار زگاری له ک مه گا بکه ی و ب شاییه کانی نهوان ک مه گا و ده و ته پ بکه ی نه وه، له لایه کی دیکه پ و یسته به رگری له ده و ته تکی م د لرن بکه ی، به و مانایه ی که ئازادی و دادپهروه ری و یه کسانی پراکتیزه ده کات! ک مه گا تاقیگه ی په یوه ندیه کانی ناسنامه یه، ئه وه قسه یه به و مانایه د، که ک مه گا تاقیگه ی ناسنامه ی خوده کانی ب ته، تاقیگه ی ئاره زووی تاکه کانی ب ته، چ نه ک مه گا دان به ئاره زووه کانی من داده نه ته، ک پ نهوانه ب ئاره زووه کانی من دیاری ده کات، چ نه ک مه گا وه ک ئاره زووه کری ش ته ک، که ب م نه شیاوه، مامه م له گه دا ده کات؟! هه موو ئه و گه یرو گه رفته نه ی دوو چاری په یوه ندی نهوان خود و ک مه گا د ته، تووندوتیژییه کی ره ها ده خاته وه، هه موو ئهوانهش په یوه ندیان به ده سه ا ته وه هه یه، چونکه ئه وه ده سه ا ته په یوه ندی من و ئه ویدیکه ر کده خات! ئ مه ده که وینه دوو تو ی ک مه ک پ نهوانه ی ک مه ا یه تییه وه، پ و یسته ئه ویدیکه وه ک خ ی ته ماشا بکه ی، نه ک وه ک چ نه ئ مه ده یبینه ی، نه ک به پ ی ئه و چوارچ وه یه ی ب ی ر کده خر ته... به و مانایهش ر ساکان کار له سر ئا استه کردنی ره فتاری من ناکه ن، به کو ئه وه ده سه ا ته شیا نه یی نهوان من و ئه ویدیکه ده سه پ نه! یه ک له ره خنه کانی ج دیس بتلهر له ئه د رنه ئه وه یه، ئه د رنه بایه خی ده سه ات له چاره نووسی خود و سنووره کانی خود پشتگو ده خات.

ناسنامه و خود له پ دراوه پ شیه کان نیین، به کو ت کئا اون و ده که ونه هه بوونگه راییه کی ب ک تاییه وه! واته بتلهر خود وه ک تاک سه یر ناکات، به کو وه ک بونیادی زمانهوانی له حا ته ی پ کهاتن ده بین، به و مانایهش هه میشه ده توانین خودی خ مان به رگا ی ج راوج ر له نو وه به ره هم به نه وه، وه ک چ نه ده توانین ناسنامه ی فره چه شنی خ مان به هه مان رگا به ره هم به نه وه، که واته هه میشه گه یرو گه رفته په یوه ندی به گه یرو گه رفته خوده وه هه یه، گه یرو گه رفته خودیش په یوه ندی به ک مه گا و ک مه گا ش به ده سه ا ته وه به نده. بتلهر پرسی جیاوازی پ کهاته ی ناسنامه و خودگه رای ی به رز ده کاته وه و ناسنامه ی یه ک ره نگ، به ر شنبیری نه رسالاری و بنه مای بای ل جی

پېښینه و چې گېربوون ده به ستېته وه، به دیوه کې دیکه ش پېلینکړدنی ناسنامه له سهر بنه مای لادانی سېکسی نر و م ده خاته بهر ره خنه ی فلسه فیه وه... ئو ته ماشا کړدنه چې راوچېر خې ده نو ځن و پشت به بیروبې چوونی هر یه له لاکان و فک و ئا ټټ سېر و دریدا و هتد ده به ستېت... له زېر چې گادا (ژاک لاکان 1901-1981) ده ټټ ناسنامه بهرهمی ق ناغی ره مزی و پېښینه ی خودی مرغه، ئو کاته ی که بونیادی زمان به شکه لهو خوده، به ام (سیمن دوبېڅوار 1908-1986) له کتېبه کې (ره گزی دووهم) دا ده ټټ ژن ژنانه له دایک نابټ، به کو به ژن ده کړت!

لېره دا (لوی ئا ټټ سېر 1918-1990) بهرگری لهو تېزه ی خې ده کات، که ده ټټ ناسنامه ئه نجام و بهرجه سته کړدنی تېټټ که له ده زگا ئایدی لېجیه کانی ده وټه، جا چ سهرکو تکر بټ، یان دامه زراوه ئاره زوومه ندخوازه کان بټ... هر چې نټ بټ ناسنامه به رېښیری و زمان و به های کمه لایه تی و ده زگا ئایدی لېجیه کانی ده وټه ته وه به ستراوه ته وه، به قسه ی ئا ټټ سېر بټ، ناسنامه همیشه ده که وټه ته هی پاشک لیه تی و ناچار یه وه! پرسیار ئه وه یه ئه گهر ناسنامه همیشه بهرهم و ده رئه نجام بټ، چېن هه گران ی سهر به خې خې یان ده پارېزن؟ چېن له ستم و ناچاری و زړلې کړدن دوور ده که ونه وه؟ چې دیس بتلهر لهو باره یه وه ره خنه له ئا ټټ سېر و حه تمیه تی ئایدی لېجی ده گری و پېوا یه ده ش رېگایه ک بې ده ربازبوون له ستم و ناچاری ناسنامه بد زینه وه، به هی ره خنه گرتن له شوه کانی هه ژموونگه رای ی ده وټه تی مډرن و ناچار کړدنی کمه لگا و تا که به حه قیقه تی ته مو مژاوی، به یاسا و رېسای ستمه مگه رانه، یان قبو لنه کړدنی حه قیقه تی سیاسی و یاسا ستمه مکاره کانی ده وټه... هر لهو باره شه وه ده نو ست رېسا و ده زگا کانی ده وټه تی مډرن کار له سهر ره فتاری تا که ناکهن، به کو بې یاری چېرېک له شیان هی له نوان تا که و ئویدیکه و ده وټه تدا ده دن! وه که ده بینین ره خنه کانی ده که ونه چوارچېوه ی مافی هاو لاتی بوون و ئازادی و یه کسان ی و رېزگرتنی ئویدیکه و نه ته وه کانی دیکه، چونکه ناچار کړدن و بېرېزی نواندن ده بټه سهره تای تووندوتیژی و کټ تاییه لېنان به مافه کانی مرغه.

به ام چېن له ناو ئو هه موو ساخته یه، ژیان لکی حه قیقی ده ژین؟ ئه د رنې پېوا یه له ناو ژیان ی ساخته دا هیچ چېره ژیان لکی حه قیقی بوونی نیه، ژیان ی حه قیقی له ناو دنیا یه کی پې له نایه کسان ی و ده سته سهر اگرتن و ره تانندن دروست نابټ! لېره وه بتلهر پرسپاری په یوه ندی ئه خلاق و تیږی کمه لایه تی بهرز ده کاته وه، که واته چېن

دهش ژيانك هه بژيرين ب ئهوهی و نهکانی خ ی به سه زماندا
بسه پند؟

(هانا ئارنات) به پ ی (مهرجی مر قی م د رن) ژيانی جهسته و ژيانی
عه ق ل کجیا ده کاتهوه، وه چ ن جیاوازی ده خاته ن وان فهزای گشتی
و فهزای تایبته، فهزای تایبته به دنیای پ داویستییهکان و
به ره مه پ نانهوهی ژيانی ماددی و س کس و مردن... له قه م د دا و
پ یوایه فهزای تایبته له رووی فیکر و چالاکییهوه هاوکاری فهزای
گشتی ده کات. له سه ر ئه و بنه مایه ج د یس بتلهر ده ب بزا قی سیاسی له
فهزای گشتیدا هه ر ته نها له ر گای جهستهوه به ئه نجام ناگات، به کوه
له ر گای گ رانی گوتن و دروشمبازی و رووکارخوازی به ئه نجام
ده گات، هه تا ب ده نگى شه قامیش به ش ک له نواندنی سیاسیه، راسته
گوتار وه ک کرده یه کی جهسته یی له دووتو ی چالاکی جهسته یه کی دیکه وه
دیاری ده ک رت، جهسته کان له ر گای قسه کردنه وه خ یان ده نو ن،
به م قسه کردن هه موو شت ک نییه، به د نیایشه وه ب جوله ی سیاسیش
تاکه شت نییه.

ج د یس بتلهر له و کت بیهی که به زمانی ف ه نسی به ناوی
(به جه ماوه ربوون) چاپکراوه، پ یوایه ئه و فهزا گشتیهی به ش ک له
سیاسهت پ کده ه ن (د نا د ت ه مپ) ی ه نا ناوه وه، پ یوایه ت ه مپ
ش واز کی نو یه له فاشیهته، پ یوایه ئه و خه کانه ی به بینیی ت ه مپ
د خ ش، ب ئه و به جه ماوه ربوونه ده گه ن نه وه... ده یه و ب ت جه ماوه ر
هه میشه جهزی له رووکارخوازی و دروشمبازی و گشتگه راییی و
ب نر خ کردنه، جه ماوه ر له گه ک شه فکردن و بیرکردنه وه و به دوا داچوون
و تایبه تمه ندیدا نییه! د نا د ت ه مپ له ر گای میدیا وه زیاده
پ یو یست خ ی له "سیاسهتی دوا ی حه قیقهت" نزیک کرد ته وه، ب ئه وهی
راستی بخاته ته مومژیه وه، واقیع و خه ی ت ک ه به یه ک بکات... هه موو
ئه وان ه ش به ب وای هانا ئه ر ن ت خه س ه ت ک ه له خه س ه ته کانی
گشتگه راییی.

ج د یس بتلهر چه مکی داننان به ئه ویدیکه ی هیگلی له ژيانی سیاسی و
فله سه فی خ یدا پهره پ ده دات، به دیوه که ی دیکه ش کاریگه ری و شو ن
تایبه تی ئه و چه مکه له به ره مه کانی دیاره! هه ر له سه ر ئه و
بنه مایه ش پرسی ژيان د ستی بهرز ده کاته وه، به م ام له گه ئه و
ژيان د ستیهی (باروخ سپینزا Baruch Spinoza 1632-1677) ی
فهیله سوفی ه ندی قسه ی ل کردو وه، دژ ده که و ته وه! چونکه پ یوایه
ب ئه وهی به ئاره زووی خ ت بژی، پ یو یسته دان به ئه ویدیکه ی
جیاوازدا بن دیت، به و مانایه ش مه سه له که هه ر ژيان د ستی نییه، به کوه

هه بژاردنی ژيان ځي سهر به ځ و ئازادانه يه، ئه وهش به ديار يکراوی ده لاله ت له بهرجه سته کردنی پرسى ناسنامه ده کات، به ځام نه ک وه ک شت ځي ج ځگر و چه سپاو، به ځکو ناسنامه پ ځويسته به پ ځي بارود ځي تاکه کانی ک ځمه ځگا هه ميشه له نه شونما دا ب ځت!

ئه گهر چي هه موو ئه و ل ځک ځينه وه هاوچه رخانه ي کار له سهر ناسنامه ده کهن، خود وه ک و ځنه ي خود ته ماشا ده کهن، چونکه ئه وه بونيادنان ي خود و ئ ځت ځکراتيه تي خوده... جه وه هري ناسنامه ي تاک له ځ ده گر ځت، به و مانا يه ش خود و ځ ځاي تاي به تمه ندييه جه سته ييه کان، ئاماژه به ک ځي تاي به تمه ندييه کانی (چ ځژ، مه يل،... هتد) ده کات، ل ځره وه تاي به تمه ندييه بڼه ځه تييه کانی ناسنامه ته ماشا کردنی خوده به ش ځوه يه کي پ ځزه تيف، هه موو تاک ځک له ئ ځمه به ران بهر به ده روونی ځي و به ران بهر به ئه ويديکه هه ست به گه شه کردنی پ ځزه تيفانه ده کات، ئه و هه سته کردنه فاکته ر ځي گرنگي ژيان ي ده روونی و ک ځمه ځايه تي له سهر بونياد ده نر ځت، به ځام مهرج نييه له ر ځگای ئه ويديکه وه مه عريفه ي خود کام ځ ب ځت، مه عريفه ي خود مهرج نييه په يوه ندي به ئه ويديکه وه هه ب ځت، مه عريفه ي خود به رده وامي به ځ ځوه ي ده بات، ناسنامه به رده وام له گه شه کردن و گ ځ ځ اندايه...

که واته ده ش ځ ناسنامه ک ځمه ځايه تي نه ب ځت، يان نه که و ځته دوو تو ځي پ ځوانه ک ځمه ځايه تييه کانه وه، به ځام ده ب ځ ژيان د ځستي به رده وامي هه ب ځت... هه موو ئه و قسانه به و مانا يه نييه، که داننان شت ځي دا ب ځاو ب ځت له ئه ويديکه، هه ميشه مه عريفه ي خود دا ب ځاو ب ځت له مه عريفه ي ک ځمه ځگا، وه ک چ ځن ناش ځ پرسى ناسنامه په يوه ندي به خوده وه نه ب ځت، چونکه ناسنامه ناکه و ځته پ ځش بوونی ک ځمه ځايه تييه وه، به ځکو ئه وه بوونی ک ځمه ځايه تييه بڼه ماي ناسنامه پ ځکده ه ځن ځ.

هه ول ځر 21/7/2017